

СИСТЕМА ЕКОЛОГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В ПРОСТОРОВОМУ КОНТЕКСТІ

А.Й. Жемба, А.В. Яцков, В.В. Буженіца

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, м. Одеса

Система екологічного управління в Україні визначається, формується і регламентується відповідно до Закону України „Про охорону навколишнього природного середовища” (1991р.). Нині до цього Закону вже зроблено численні поправки та доповнення, однак стосовно природоресурсного контексту вони явно недостатні. За цим Законом, метою державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища є реалізація природоохоронного законодавства, контроль за додержанням вимог екології і ядерної безпеки, забезпечення проведення ефективних і комплексних заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів, досягнення узгодженості в діяльності державних і громадських органів у галузі охорони навколишнього природного середовища.

Ступінь ефективності функціонування системи екологічного управління на рівні об'єкта значною мірою залежить від узгодженості впливів територіальної та галузевої управлінських систем.

У цілому структурна схема еколого-економічних співвідношень в просторовому контексті набула практично незворотних екологічних змін, а більшість регіонів відрізняється ускладненням життєдіяльності людини. Між тим функціонування системи природоресурсного менеджменту повинно здійснюватися на трьох рівнях, що розподіляються за територіальним принципом:

- ✓ загальнодержавний – охоплює пріоритетні напрями та завдання ресурсного менеджменту в масштабах всієї країни;
- ✓ регіональний – охоплює пріоритетні напрями та завдання ресурсного менеджменту в масштабах територіального регіону;
- ✓ локальний – охоплює пріоритетні напрями та завдання ресурсного менеджменту в масштабах окремих територій (об'єктів) з підвищеним антропогенним навантаженням.

Крім того, доцільно більш якісно сформулювати стратегію природо ресурсного менеджменту регіону, використовуючи потенційні можливості рентного наповнення бюджетів всіх рівнів. Посилення фінансової складової природокористування на регіональному рівні є нагальною частиною реалізації плану дій з забезпечення належної віддачі від природного капіталу.

Таким чином, розвиток природоресурсного менеджменту визначається можливостями вирішення питань, з одного боку, щодо стану та обсягів фінансування в галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів і гарантування екологічної безпеки, а з іншого – щодо дієвості функціонування механізму фінансування природоохоронних заходів. Отже, на часі – розбудова більш дієвої, ефективної системи економічного регулювання та фінансування природоохоронної діяльності, міцної фінансової основи збереження природоресурсного потенціалу, особливо на місцевому та регіональному рівнях.

Оскільки на сьогодні відсутнє єдине бачення щодо забезпечення екологобезпечної моделі природокористування, то природоресурсний менеджмент слід розглядати як домінуючу парадигму розвитку екологічного управління в просторовому контексті. В зв'язку з цим декларується ідея щодо розробки відповідних ініціатив в напрямі реалізації ефективного рівня використання природо ресурсного потенціалу з урахуванням певних обмежень, що існують в територіальному розрізі.

Враховуючи вищезазначене, можна стверджувати, що необхідно більш чітко сформулювати ідеологічну платформу природоресурсного менеджменту в просторовому контексті.

Для цього запропоновано визначити природоресурсний менеджмент як якісно нову модель управління природокористуванням в просторовому контексті, яка направлена на забезпечення раціонального використання та збереження природоресурсного потенціалу на критеріях сталого розвитку та домінанті забезпечення загальнодержавних інтересів [1].

Необхідність якнайшвидшого подолання гострої ресурсо-екологічної кризи, всебічного оздоровлення навколишнього середовища, усунення причин екологічних катастроф потребує кардинального вдосконалення природокористування, економного витрачання природних ресурсів в усіх галузях і сферах виробництва. Від цього значною мірою залежать ефективність суспільного виробництва загалом, темпи економічного поступу і зростання життєвого рівня народу, а також обсяги нагромаджень фінансових ресурсів для розв'язання чергових соціально-економічних та екологічних проблем. Домінантною складовою цього процесу є трансфер та впровадження більш чистих виробництв і технологій.

Крім того важлива роль належить удосконаленню дозвільної системи у сфері охорони навколишнього природного середовища, яка спрямована на регулювання природокористування шляхом встановлення науково обґрунтованих обмежень на використання природних ресурсів та забруднення навколишнього природного середовища [2]. Розвиток зазначеного виду діяльності

пов'язаний із впровадженням інтегрованого дозволу щодо регулювання забруднення навколишнього природного середовища відповідно до Директиви ЄС про попередження та контроль забруднення ('IPPC' 96/61/EC Directive), спрощення процедури видачі дозволу та забезпечення прозорості. Важливим аспектом є вдосконалення наукового забезпечення встановлення лімітів на використання природних ресурсів та встановлення граничнодопустимих рівнів

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Галушкіна Т.П. Теоретико-методологічні засади природо-ресурсного менеджменту в Україні / Т.П. Галушкіна, А.Й. Жемба // Вісник національного університету водного господарства та природокористування: зб. наук. праць. – Рівне, 2010. – Ч. 2, № 4 (44). – С. 24-34.
2. Цілі розвитку тисячоліття. Україна – 2010 / Національна доповідь. – Міністерство економіки України.: К., 2010р. – С. 91, 95, 96-97